

Název lekce:	Nářečí versus "jazyk alfa"
Téma:	Hlučínské nářečí
Předmět:	Český jazyk (8. - 9. ročník)
Čas potřebný pro realizaci lekce:	3 vyučovací hodiny

Naplňované výstupy z RVP (dle revize RVP):

Jazyk a jazyková komunikace - Český jazyk a literatura

JJK-CJL-001-ZV9-011

Využívá poznatky o komunikaci, jazyce a stylu k mluvenému nebo písemnému projevu přiměřenému situaci.

JJK-CJL-001-ZV9-004

Funkčně využívá znalosti o slovní zásobě a tvoření slov.

Umění a kultura - Výtvarná a filmová výchova:

UAK-VFV-001-ZV9-002

Realizuje svůj tvůrčí záměr s využitím prostředků výtvarného umění, filmového umění a jejich kombinací.

Mezipředmětové vztahy:

informatika (titulky, zvukové efekty...).

Cíl:

Žák

- čte s porozuměním nářeční texty, dohledává ve slovníku neznámé výrazy
- převede text do "jazyka generace alfa"
- napíše krátký scénář a podle něj natočí video
- využívá technologií s ohledem na životní prostředí a zdroje

Pomůcky: video na evokaci, slovníky Lidie Rumanové, Jany Schlossarkové, tablet, namnožené texty - Příloha č. 1 (Výroky v nářečí), Příloha č. 2 (Text První rande), Příloha č. 3 (Instrukce žákům a kritéria pro tvorbu videa), Příloha č. 4 (Životabáseň), rekvizity k realizaci videí

Autoři: Lucie Hájková, Veronika Kadlecová, Ondřej Hložek, Jiří Neminář, Jarmila Polomská, Andrea Tomečková

EVOKACE - učitel modeluje - pustí video, nesděluje nic předem

Natočené video: Dialog dvou učitelů

- vtip v nářečí
- vtip v jazyce žáků

Vtip o Americe

Mudroval Erich:

„Už to němožu posluchač! Němluv taku hlupu, že prvši byl Kolumbus byl v Americe. Prvša tam byla Marika z Prajzske! Kolumbus se tam přimotal s šifem, ona vybírala kameně do gruntuv, seděla u mořa a un ju poznal. Zaryčel: „Á, Marika!“ „A od tej doby to je Amerika. Kaj tež, že tam prvši byl Kolumbus!“

Erich dropnul facts:

„Kámo, já už na tohle fakt nemám nervy 🤔. To je skibidi, že Kolumbus byl první v Americe. LOL, to je total cap. První tam byla Marika z Prajzska, legit OG travelerka. Kolumbus tam jen tak připlul s kámošema na šifru, a Marika? Ta už tam dávno chillovala na břehu, sbírala kamínky na baráček 🌴💎. Pak ji Kolumbus spotnul, zařval: ‚Áá, Marika!‘ A boom – od té doby Amerika. Takže si strč tu story o Kolumbovi do archivu, kámo.“

Otázky po zhlédnutí videa:

Co asi bude dnes tématem? Proč jsem vám video pustil/a?

Rozuměli jste tomu?

Čím se ty dva vtipy odlišovaly a co měly společné?

Pomůže vám společný překlad?

Podobné video bude výstupem vaší práce v dnešní hodině.

UVĚDOMĚNÍ SI

Instrukce pro učitele:

Nabídněte žákům k výběru výroky 1-21 (viz příloha č. 1) - počet výroků vyberte podle úrovně skupiny.

Modelujte žákům výslovnost u jimi vybraných výroků.

Dejte žákům instrukci, ať si fonetický přepis k vybranému výroku poznačí.

Seznamte žáky s instrukcemi a rozdejte je vytištěné do skupin (Příloha č.3).

Upozorněte je na to, že scénář budou předkládat při prezentaci videa.

Promítněte kritéria hodnocení a ověřte porozumění u všech kritérií.

Instrukce žákům:

1. Z nabídky rčení a slovních spojení si vyberte nejméně dvě (můžete i více).
2. Své vybrané texty pak převedte do vaší češtiny.
3. Texty zakomponujte do krátké scénky - připravte si její scénář (použij dialog nebo monolog, promyslete scénické poznámky a rekvizity)
4. Natočte video, kde bude scénka zahráná dvakrát - jednou s nářečními výroky, jednou s výroky ve vašem jazyce.

KRITÉRIA pro natočené video:

indikátor	☺	☹
Ve videu zazněly alespoň dva nářeční výroky z nabídky.		
Ve videu zazněly alespoň dva výroky v slangu generace alfa.		
Vytvořili jste scénář.		
Výroky jsou zasazeny do kontextu (=situace) - situace je popsána spisovnou češtinou.		
Ve videu je použit kostým nebo rekvizita.		
Ve videu hovoříte srozumitelně a přiměřeně hlasitě.		

Společný nácvik výslovnosti textů - U si vybere počet výroků podle úrovně skupiny

1. Čemu? Bo ma pes remu a kočka pšinku, něptaj se ty hlupy synku.
2. Džiče baby dodom, už je hodin devět, už šče se došč nasedžely, narobily klebet.
3. Enem kuř, na krchově místa došč. - kuř, na hřbitově je místa dost.
4. Hlavu ma enem na nošení klobuku.- je hloupý
5. Chytry to vi, a hlupy na to muši přišč.
6. Jak se kdo uprdnul, zaraz to vědžel.- zvědavec, o všem musel vědět.
7. Ksicht jak vybiglovany. - obličej jako vyžehlený
8. Marika, poč herajn, a něstuj drausen.- Mariko, pojď dovnitř a nestůj venku.
9. Měl tak zmazane nohy, že by much mezi prstoma kobzole sadžič.- špinavé nohy
10. Na Prajzke su tři sorty vody - na myči, na kviči, na piči.
11. Němožeš byč jedum dupum na dvouh krmašoch. - nemůžeš být všude
12. Něstujče drausen a poče herajn! - Nestůjte venku a pojďte dovnitř!
13. Něval mě po ušach - nelži mi
14. Ovca prašiva cele stado nakažila - jeden špatný člověk, všechny zkazil
15. Sedželi, jak by jim ščur vajca vypil - ščur-potkan
16. Ta dževucha chodži jinakša, bo sbira chuče.- To děvče je těhotné, má různé chutě
17. Zesypaly se jak osy na bombik.
18. Lepši ščur v pivnici, niž Kobeřan v šini.
19. Nežka, čapni, bo fliger leči.
20. Dyž jabko, tak rajske. Dyž roba, tak z Prajske.
21. Baba bez břucha je jak hrněc bez ucha.

Zdroj: Lidie Rumanová: Prajzsko - český slovník + Ausdrukař

Poznámka:

Pro ty žáky, kteří si nevědí rady, máme v záloze vtip v nářečí. Nejvíce bezradným dodáme i překlad do spisovné češtiny. (Příloha č. 2)

První zalety

Opa s omum se chcu zaspominač na stare časy, jak spolem chodžili a tuž se daju rande o sedme večer u křiža.

Opa tam o te sedme předeptuje s pugetem v ruce, omy nigdži. Čeka, pul osme, osym, pul devate, oma nechodži. Nasrany leči dom, oma sedži v křesle a štrykuje. “Tuž ty se tu sedžiš a ja čekam u teho kříža. Kaj si byla?” “Němohla sem přišč,” pravi oma, “naši mě nepuščili.”

První rande

Děda s babičkou chtějí zavzpomínat na staré časy, jak spolu chodil, a tak si dají rande v sedm večer u kříže. Děda tam v sedm přešlapuje s kyticí v ruce, babička nikde. Čeká, půl osmé, osm, půl deváté, babička nepřichází. Naštvaný běží domů, babička sedí v křesle a plete. “Tak ty si tu sedíš a já čekám u toho kříže. Kde jsi byla?” “Nemohla jsem přijít,” říká babička, “naši mě nepustili.”

První rande throwback

Děda chce s bábou dát retro vibe a zavzpomínat na starý good times, kdy spolu randili. Takže si dají meet v 19:00 „u kříže“, jakože oldschool spot.

Děda tam fakt dorazí přesně, chillí tam s kvítím ready na nostalgii, ale bába nikde. Čas běží – 19:30, osm, 20:30 – pořád ghost mode.

Naštvanej rage quitne domů a co nevidí? Bába totally comfy, chillí v křesle a plete si nějaký sweter.

„Tak hele, já tam čekám jak NPC a ty si tu v klidu pleteš? Kde jsi byla pls?“

„Sorry jako, nemohla jsem – rodiče mě prostě hard lockli doma.“

REFLEXE

Společné sdílení - promítání, hodnocení dle kritérií a oceňování

Životabáseň na klíčové slovo NÁŘEČÍ (Příloha č.4)

Galerie vytvořených Životabásní